

Янішевський О. Л.,
аспірант,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ПЛАТОНІЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЛЮБОВІ ЯК ІДЕОЛОГІЯ ПОДОЛАННЯ ВОЄН ТА СТАНОВЛЕННЯ ГАРМОНІЙНОГО СВІТУ

Війни були та є наймасштабнішою трагедією і водночас тенденцією людства. Відповідно, пошук рішення якщо не вирішення, так мінімізації їх кіль-

кості та масштабів деструктивності є однією із найактуальніших онтологічно-антропологічних проблематик. Звертаючись до сучасних руйнівних воєн ХХІ століття, російська повномасштабна агресія проти України, завдала та завдає (станом на січень 2025 р.) не лише непоправимих втрат для українців, але й змусила сколихнутися увесь глобальний цивілізований світ. Оскільки демократичний світ з властивим йому високим ставленням до життя кожного виявився не готовий рішуче діяти супроти російської диктатури, було створено відповідний історично-політичний прецедент для будь-якої диктатури як можливість початку загарбницьких рухів задля розширення власних територій та політичного впливу – оскільки глобальні наслідки таких дій відсутні.

Усі війни в історії побудовані на несенні тих чи інших цінностей, яких можна узагальнити до протистояння Ероса та Танатоса. Цілком доречне порівняння Росії та України (а також всіх її партнерів та союзників) як представників Танатоса (Росія) та Ероса (Україна, Європа, США, та ін), відповідно до цінностей, які вони представляють або намагаються донести. В той час як народ Росії бажає задоволення власного імперського егоїстичного «Я» не зважаючи ні на що (Танатос), представники Ероса – демократичні, в переважній більшості, країни керуються принципами любові до людей, до людського життя, до комфортного проживання на всіх щаблях буття, намагаючись слідувати «Над-Я» ідеалу.

Платонічне розуміння Ероса (любові) як божественний потяг до Краси, відповідно, до найвищого Блага людства, надає відповідний ключ до знайдення рішення гармонійного співіснування. Саме любов, якщо посіяна зерном у душі кожного індивідуума, приносить лад і порядок [1, с. 65]. Відповідно, проблематика звужується, але й водночас ускладнюється, до питання зародження любові у кожному. Платон також надає пояснення, що людські душі є різними – ті, які, перебуваючи у нетілесному стані, змогли побачити бодай грошки Божественної краси, і ті, які не змогли цього зробити. Відповідно, після втілення в матеріальне, не кожна людська особистість має відповідну здатність до того, щоб бути носієм та світочем любові [2]. Але кожен може слідувати своїй божественній природі, яка в різних психічних спонукальних виявах підказує, куди саме потрібно рухатися.

Досягнення гармонії доступне тільки через любов, бо «для всього божественного потворність – брак гармонії, а прекрасне – гармонійне [1, с. 91]. Відповідно, оскільки Ерос – то є прагнення до краси, він окриляє, тією чи іншою мірою, кожного, хто пізнав цей потяг через споглядання (природа,

людина, діяльність іншого, яка надихає) або браку (власна мудрість) певної краси. Таке прагнення (любов) є не просто метафізичною напругою душі, а діяльне «творення і родження в красі» [1, с. 91]. Це є тим, що може зробити людину, і відповідно, суспільство по-справжньому щасливим. Творення краси та родження в ній, відповідно, приводить до того, що на рівні певної людини досягається особистісна гармонія, котра безперечно буде виливатися і гармонізувати, надихаючи, ціле суспільство.

Осмислення платонівської концепції про критичність любові у становленні гармонії приводить нас до чергової практичної проблеми: як саме застосувати дану концепцію у глобальному сенсі? Відповідь криється у поширенні цінностей любові та її плекання на всіх екзистенційних щаблях людського життя, як на метафізичному, так і фізичному проявах. Зокрема, розглядаючи війну як глобальну екзистенційну проблематику співіснування людства на прикладі вищезгаданих потворних дій Росії проти України, відповіддю має бути, не зважаючи ні на що, закріплення та поширення цінностей любові, як на свідомості кожного українця (метафізичний площина України), так і на рівні держави (внутрішньополітична та зовнішньополітична площина України). Це стосується і усіх країн цивілізованого світу – кожен має продовжити «творення та родження у красі», а саме не лише бути прикладом таких цінностей у внутрішньополітичному сенсі, але й діяльно зовнішньополітично допомагати тим, хто потребує допомоги та прагне до гармонії (в даному випадку, Україні). Важливо зауважити, що творіння та родження в красі включає знайдення способів впливу на представників Танатосу. Нерішучість партнерів та союзників, в даному прикладі, то є прояв заціпенілості, застою, нездатності прийняти правильне, хоробре рішення, а отже, поразка Ероса у локальній аксіологічній битві «страх за власні комфорт та безпеку зараз» та «хоробрість задля глобальної гармонії як зараз, так і на майбутнє».

Гармонія можлива лише тоді, коли розуміння справжнього щастя – творення та родження (!) краси – буде досягнуто переважною більшістю людства. Коли Танатос нищить, Ерос має не лише творити, але й зупиняти Танатоса, заради гармонійного буття. Лише після паралізації сил Танатоса можна діяти на основі принципів любові так, що краса буде підтримана та поширюватися не лише в межах суспільств, які вже є представниками Ероса, але й на суспільства Танатосу – як не просто приклад благого щасливого існування а, найголовніше, через діяльне співчуття до нещасливих та загублених людей, які поки що не знають справжньої гармонії та щастя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Платон. Бенкет / перекл. з давньогрецької і коментарі Уляна Головач; вступна стаття Джованні Реале. Вид. 2-ге, випр. Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2018. lli + 220 с.
2. Платон. Діалоги. Харків: Фоліо, 2024. 349 с.